

ARANY JÁNOS EGYETEMI TANÁRSÁGA.

(A költő egy kiadatlan levele.)

TELJESEN ismeretlen és nagyon érdekes adattal gazdagította Aranyra vonatkozó tudásunkat egy most előkerült levele, Toldy Ferenc halála után Trefort, az akkori kultuszminiszter, a felállítandó külön irodalmi tanszéket (addig ugyanis a magyar nyelv és irodalom egyesítve volt az egyetemen) Arany Jánosnak ajánlotta fel. 1875 december 10-én halt meg Toldy és a rákövetkező hónap 21-én írta meg Trefort bizonyára magánjellegű, bizalmas felszólítását, amit, sajnos, nem ismerünk. Arany szintén magánúton válaszolt, aktaszámnak vagy más hivatalos bejegyzésnek nyoma sincs levelén; ennek tulajdonítható, hogy a mai napig senki sem tudott a dologról. A megtiszteltetést egyéniségére rendkívül jellemző módon elhárította. Levelét, amelyet Trefort leánya, özv. gr. Batthyány Ferencné juttatott el a Nemzeti Múzeum kézírattárába, itt ismertetjük meg olvasóinkkal.

Nagyméltóságú Minister Úr!

Vettem kegyes felszólítását e hó 21-éről, hogy a budapesti kir. egyetemen felállítandó külön irodalmi tanszék elfogadása iránt nyilatkozzam.

Bármily megtisztelő is rám nézve egy ily felszólítás, amiért nem mulaszthatom el kifejezni hálás köszönetemet: sajnálattal kell megvallanom, hogy oly férfiú nyomdokiba lépni e téren, mint a dicső emlékeztű Toldy Ferencz volt, töredékes és nem elég rendszeres ismereteimmel még akkor is csak nehezen éreznék bátorságot, ha különben teljes egészségnek és élet- s munkakedvnek birtokában reményem lehetne, hogy megfeszített szorgalom által a hiányzókat kiegészíthetem, a hézagokat betölthetem s folytonos önképzés által magamat e díszes állás színvonalára felküzdhetem. Most pedig, midőn évek óta tartó betegség- s a kor által is már meg vagyok törve, inkább azt kell óhajtanom, hogy minden nyilvános pályától visszavonulhassak; hogysen egy újabb, teljes lelki és testi erőt kívánó munkatér elfoglalására még csak gondolnom is lehessen.

Minélfogva a nekem szánt díszes állásért még egyszer köszönetem nyilvánítva, kérnem kell Nagyméltóságodat, hogy a mondott tanszék betöltése iránti combinatióiban engem teljesen mellőzni méltóztassék.

Mély tisztelettel maradván

Budapesten 1876 január 24-én

Nagyméltóságodnak

alázatos szolgája
Arany János

(Boríték, címzés hiányzik.)

A tanszéket azután ugyanebben az évben az egyetem meghívására Gyulai Pál foglalta el. Arany János pedig 1877-ben már főtitkári hivataláról is lemondott, de az Akadémia csak harmadszori kérésére, 1879-ben engedte el.

Halász Gábor.